

Luka og svalen

Musik, håb og modstand i et splittet Georgien

Det er en kølig aften sent i oktober 2024. I Georgiens tredjestørste by Kutaisi er den lokale kunstner Liluash i gang med at spille sit første sæt på en af byens restauranter. De fleste af bordene på restauranten er fyldte, og livlige stemmer blander sig med musikken. Der har været en sitrende stemning i byen hele dagen, og som overalt i resten af landet er valgstederne ved at lukke. Liluash har tidligere på dagen sendt mig et billede af sig selv på vej ned for at stemme. Han har taget skjorte, blazer og slips på i dagens anledning.

Der er valg til parlamentet. Det er et afgørende valg, fordi det er to vidt forskellige perspektiver på landets fremtid, der er på spil. Siden Rosenrevolutionen i Georgien i 2004 har landet aspireret mod EU, men den siddende regering har i stigende grad bevæget sig mod Rusland og har gennemført en række upopulære love, der blandt andet har begrænset rettigheder for LGBTQ+-miljøet og gjort livet besværligt for lokale NGO'er og uafhængige medier. "Georgiens Drøm", som regeringspartiet hedder, har siddet ved magten siden 2012. Det er et populistisk konservativt parti, der blev grundlagt af oligarken og milliardæren Bidzina Ivanishvili. Lokalt er det kendt som "Kotsebi", og den brede folkelige opbakning, som partiet havde i starten, har været støt faldende. Særligt siden den russiske invasion af Ukraine har store dele af befolkningen vendt sig mod partiet, på grund af dets manglende afstandtagen til Rusland. Modstanden voksede yderligere, da den såkaldte "agentlov" blev fremsat i den første del af 2024 – en lov der påtvinger alle organisationer, der modtager over 20 pct. af deres finansiering fra udlandet, at erklære sig som "agenter for udenlandsk indflydelse" og underlægge sig statslig overvågning. Det var et slag mod NGO-sektoren der pludselig såede tvivl om Georgiens fremtidige medlemskab af EU.

"Liluash" hedder i virkeligheden Luka. Han og jeg har talt en del om valget i løbet af de foregående uger. Han håber på forandring. Det samme gør størstedelen af befolkningen, hvis man skal tro meningsmålingerne fra de uafhængige medier. De statstyrede medier giver ikke overraskende den siddende regering en smal sejr.

Et par dage før selve valgaftenen sidder Luka og jeg i min lejlighed i Kutaisi og taler om fremtiden. Jeg har bedt ham om at prøve at tegne den. Tegningen, som han efter lidt betænkningstid laver, er abstrakt, og den viser en lang, buet sti, der deler sig i midten og fører frem mod en cirkelform med en blå kerne og en brun ydre ring. Til venstre for cirklen står et enkelt kors. Lilla, lodrette streger fylder baggrunden og tre små lilla-røde hjerter svæver rundt på billedet. “Korset”, siger han, “er der fordi vi har brug for noget at tro på. Og det her er mennesker” fortsætter han, mens han peger på de lilla streger, “de har brug for at vide, at de alle er lige”. Jeg spørger ham, om han ved, hvornår det skal forestille at være. “Måske næste år” svarer han, men skifter så mening; “nej, måske om fem år. Den skal vise, at vi har brug for at tage små skridt for at vokse. Og at vi har brug for kærlighed”. “Hvor er du selv om 5 år?”, spørger jeg. Han fortæller, at han gerne vil læse i en årrække i udlandet. Udover at skrive og spille musik læser han lige nu på det lokale universitet. Men hvis han kommer til udlandet, så skal det ikke være for at blive der. Han vil vende tilbage. Mange af hans jævnaldrende tager enten permanent til udlandet eller til Tbilisi, men han vil gerne blive i Kutaisi og med tiden etablere et pladestudie i byen.

Musikscenen i Kutaisi har i mange år været præget af den punkbølge, som udviklede sig i byen op igennem 1990'erne. Det gjorde den sideløbende med en omfattende afindustrialisering, der dominerede hele landet i perioden efter Sovjetunionens sammenbrud, men som særligt gik ud over Kutaisi. Selvom byen har en lang historie, så voksede den sig stor som et centrum for tungindustri i sovjettiden, og en stor del af byens indbyggere stod uden arbejde, da industrien forsvandt. Mange søgte mod udlandet, og udover de forladte fabriksbygninger, der omkranser byen, så endte op mod 40 pct. af alle huse i byen en overgang med at stå tomme. Tomheden og det industrielle forfald blev bagtæppet for et musikalsk landskab, der stadig har genklang i byen i dag. Der er, som Luka beskriver det, lidt mere råt i Kutaisi, end der er andre steder i landet.

Lukas egen musikstil er dog en anden end punk. Han spiller selv alternativ folk-rock, og han vil gerne være med til at udvikle musikscenen i byen og i fremtiden skabe muligheder for unge kunstnere som ham selv. Men i lighed med punkscenen lader han sig inspirere af de lyde og billeder, der omgiver ham. Han optager hele tiden samples på sin telefon, som senere bliver til en del af hans sange enten via hans midi-player, eller som akustiske versioner.

Musikken blev på sin vis en del af hans liv ved et tilfælde. Han har altid sunget, men som barn og teenager var det bare for sjov. Da han var 18, meldte et af hans familiemedlemmer ham til den georgiske version af musikkonkurrencen The Voice. Her opnåede han en andenplads og havde under forløbet en mentor, der overbeviste ham om, at han ikke bare behøvede at synge andres sange, men havde evnen til at skrive sine egne. Efterfølgende fik han en pladekontrakt, og den plade er han nu, tre år senere, ved at lægge sidste hånd på. Det betyder blandt andet, at han bruger det meste af sin tid på at rejse frem og tilbage til Tbilisi, hvor pladeselskabets studie ligger.

Da jeg på selve valgaftenen i 2024 ankommer til den restaurant, hvor han spiller, er atmosfæren god, men også en smule anspændt. Dagen igennem har medierne rapporteret om valgsvindel; brud på regler om vælgerverifikation, vælgere der får udleveret mere end én stemmeseddel, restriktion af valgobservatører, voldelige

sammenstød. Sent om eftermiddagen har en video vist, at uropolitiet er ved at blive mobiliseret ved regeringsbygningen i hovedstaden. Folk danser alligevel på restauranten, og enkelte har taget både georgiske og EU-flag med. Klokken 20 kommer den første exit-poll. Imedi TV, det statstyrede medie, giver den siddende regering 56 pct. af stemmerne, hos de uafhængige medier får de mellem 40 og 42 pct. Alle erklærer sig som sejrherre. Luka og jeg ryger udenfor i hans pause. Han er begyndt at blive nervøs. "Hvis regeringen genvinder magten, så flytter jeg til udlandet" siger han.

Et par timer senere er det første fulde valgresultat klar. Regeringspartiet har fået 52,9 pct. af stemmerne og genvundet magten. Musikken stopper, og den ellers højlydte snak i restauranten forstummer – valget er blevet stjålet.

Svalen

Et år senere, i oktober 2025, mødes Luka og jeg igen. Denne gang er det i Tbilisi, hvor vi i en periode deler en lejlighed på den venstre flodbred. Der har på dette tidspunkt været daglige demonstrationer mod regeringen i alle landets største byer, men de har indtil videre ikke ført til andet end arrestationer. Særligt i Tbilisi har tusindvis af mennesker været samlet ved regeringsbygningen aften efter aften, og regeringen har gjort omfattende brug af vandkanoner og tåregas. I nyhederne toner den tidligere præsident Mikheil Saakashvili frem. Han taler fra sin fængselscelle, hvor han har siddet siden 2021. Her siger han, at det er op til den unge generation at skabe forandring i landet. Det er Lukas. Vi taler en aften om den tidligere præsidents udtalelse. Luka blev født i 2003, samme år som Rosenrevolutionen, hvor Saakashvili kom til magten med en regering, der lovede en fremtid vendt mod EU og et opgør med den korruption, der havde præget landet op igennem de urolige og borgerkrigshærgede 1990'ere. "For mig var Rosenrevolutionen bare noget der skete engang", forklarer Luka, "det er ikke noget jeg har minder om. Det er det samme med krigen i 2008. Jeg var 5 år gammel og gik i børnehaven. Jeg kan huske, at vi var på en udflugt ved Surami, som ligger tæt på der hvor de russiske styrker gik ind, og mine forældre kom kørende i en bil for at hente mig og min bror. De var rædselsslagne. Men det er den eneste situation, jeg rigtig kan huske fra krigen, jeg var bare et barn". Saakashvilis regering mistede magten i 2012. Det var afsløringer af misbrug af fanger i landets fængsler, der gjorde det endelige udslag, men utilfredsheden mod ham havde vokset støt i nogle år. De store løfter om fremskridt var ikke blevet opfyldt, og oligarken Ivanishvili dengang nye parti Georgiens Drøm endte med at vinde parlamentsvalget – ikke fordi det havde en særlig tydelig politik, men fordi det ikke var Saakashvili.

Mens Luka og jeg sidder i Tbilisi, er det kun et par uger siden, at demonstranter forsøgte at afsætte regeringen ved endnu en revolution. "Der var ikke nogen plan", fortæller Luka om den. Han var ikke selv med, men kender flere, der deltog. "Vores fjende, regeringen, har en plan. Det er en ond plan – men i det mindste har de en. Vi befinder os på den rigtige side, men vi er forvirrede. Vi er nødt til at være mere målrettede." Stemningen i byen har været trykket, men de daglige protester fortsætter. Lukas plade er udkommet, men musikindustrien i landet er nærmest gået i stå i løbet af det seneste år, så det har været nærmest umuligt at promovere den.

Der er færre og færre muligheder for at komme til at give koncerter, selv i hovedstaden, for folk er i stigende grad holdt op med at gå ud. Mange cafeer og restauranter er af samme grund lukkede, blandt andet den restaurant, hvor vi befandt os på valgaftenen for et år siden. "Jeg føler på en måde, at jeg har mistet kontakten til min musik. Jeg vil gerne finde et publikum at skrive til, men jeg mangler stadig at finde ud af, hvad jeg selv gerne vil høre fra mig".

Et par uger senere er vi begge tilbage i Kutaisi, hvor vi sidder i hans families lejlighed. Den befinder sig på de øverste to etager af en af de betonblokke, der omgiver byen. Han skrev til mig klokken ni om morgenen for at spørge, om jeg ikke ville komme forbi. Først studsede jeg over det, for han skriver sjældent så tidligt på dagen, men det viste sig at være fordi han ikke var gået i seng endnu. "Jeg har siddet og set videoer fra dengang, jeg var yngre. Dengang jeg var glad", siger han, da jeg ankommer. Hans værelse fungerer som hans hjemmestudie, hvor han kan sidde og arbejde med sin musik. Der er selvfølgelig ikke de samme muligheder som i studiet i Tbilisi, men til gengæld har han større mulighed for at gøre, som han selv vil. På væggene hænger forskellige stik og ledninger, og på skrivebordet står hans computer og midi-controller. Han håber stadig på at komme til udlandet. Ikke permanent, men for at studere på et konservatorie i Tyskland. Det bliver dog sværere og sværere for unge at komme til det, fordi mange udvekslingsaftaler er blevet aflyst som følge af regeringens politik, og internt i landet er flere af de universiteter, der har været kritiske overfor regeringen, kommet under pres, og mange uddannelser blevet lukket. Fremtiden ser i det hele taget dystert ud. Men han er trods sit humør gået i gang med at skrive sange til sit næste album, som han selv vil producere, så han har større kunstnerisk frihed til at lave den musik, som han gerne vil. Vi lytter til forskellige brudstykker, blandt andet til den sang, som han sidder og arbejder på lige nu. Den hedder "Mertskhali"; Svalen. "Min nye sang er meget anderledes end alt jeg har lavet før", fortæller han. "Den har guitar som hovedinstrument, og den kommer fra et sted dybt i mit sind". Jeg spørger ham, hvor inspirationen til sangen er kommet fra. "Da jeg skulle skrive teksten", forklarer han, "sad jeg i min stol, og der er der et stort vindue, hvor udsigten er bjergene langt væk. Og jeg følte det, som jeg sad oppe i de bjerge, og så kom flowet med det samme. I omkvædet taler jeg om at vandre i en eng, om at der er en svale ved siden af os, og om at føle naturens ustoppelige magt. Og så spørger jeg nogen, om de ville være bange for at fange den. I den sidste del af sangen synger jeg om en magt uden sjæl, det kunne være regeringen".

Der er noget sigende over, at det netop er en svale, som Liluash har valgt at skrive om. Den er et symbol på forårets komme og starten på noget nyt. På den led er det en håbefuldst figur, der er blevet forbundet med både frihed, kærlighed og bedre tider forude.

Luka har både en forhåbning om, at hans musik bliver hørt, og at befolkningen bliver hørt. Men han er også bekymret for, om det, han og hans generation har at sige, drukner. Demonstrationerne, der hver aften er synlige i landets største byer, fyldte i starten i internationale medier, hvor billeder af demonstranter, der blev mødt af vandkanoner og væbnede styrker, gik verden over. Medierne kunne berette om, hvordan der blev fundet nervegas fra 1. verdenskrig i vandkanonerne, om

hvordan bander af sortklædte mænd huserede på gaderne om aftenen for at opildne til slåskampe, som kunne få ellers fredelige demonstranter smidt i fængsel, om hvordan oppositionsledere blev arresteret i deres hjem, lokale NGO'er blev tvunget til at lukke, og medier blev undertrykt. Det er stadig en del af hverdagen i Georgien, selvom det ikke længere fylder i internationale medier, og selvom det nogle gange måske kan være svært at se. Nok er turismen faldet en smule, men store grupper af internationale turister bevæger sig stadig rundt i den gamle bydel i Tbilisi, alle tegn på aftenens protester er nærmest klinisk blevet fjernet fra det offentlige rum hver morgen, når landets byer vågner. Og alt imens bliver den russiske tilstedeværelse støt og roligt større og større, samtidig med at nye love gør det sværere og sværere for demonstranter at mødes i det offentlige rum.

Det kan være svært at finde en stemme i sådan en situation. Og svært at finde nogen, der vil lytte. Luka nørkler med sin tekst om svalen, sampler lyde fra sine omgivelser, og gør et forsøg til trods.